

# Fișe de lucru – Califatul arab

Disciplina: Istorie  
Clasa a IX-a

Autor: prof. dr. Lucian Ropa

## Fișa de lucru nr. 1

Competențe specifice vizate: 1.2. Evidențierea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente sau procese istorice; 1.3. Formularea de opinii și argumente referitoare la un subiect istoric; 2.1. Recunoașterea unui context economic, social, politic, cultural, istoric.

**Citiți cu atenție textele de mai jos și răspundeți următoarelor cerințe:**

**A.** „Societatea arabă era dominată numeric de agricultori și meșteșugari. Meșteșugarii și negustorii își aveau atelierile și prăvăliile concentrate, fiecare breaslă pe o anumită stradă. Țăranii din împrejurimile orașului își desfășeau produsele în piețe, deschise în fiecare zi. Existau și sclavi, dar erau în număr redus și proveneau mai ales din rândul prizonierilor de război, a celor capturați în incursiunile de pradă sau prin cumpărare din târgurile de sclavi. Legea islamică îi oprea pe musulmani să îi aducă pe coreligionarii lor în stare de sclavie. Pătura oamenilor bogați, formată din aristocrația militară, negustori înstăriți și proprietari de terenuri, constituia categoria dominantă”.

(Ovidiu Drimba, *Istoria culturii și civilizației*, vol. IV, București, Editura Saeculum, 2002, p. 408-412)

1. Identificați, din sursa A, principalele clase sociale din lumea arabă.
2. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la problema sclaviei în societatea musulmană.

**B.** „Arabii nomazi, ca și cei sedentari, erau împărțiți în triburi și familii, fiecare condus de un șeic sau emir, a cărui lance înfiptă în fața cortului era însemnul ordinului caracteristic. Cu toate acestea, funcția respectivă, deși transmisă din generație în generație, nu era strict ereditară, ci depindea de bunul plac al taberei. Toți șeicii unui trib recunoșteau un conducător unic, numit Șeicul Șeicilor, care putea aduna sub stindardul său toate ramurile risipite în caz că ar fi fost amenințați de vreun pericol”.

(Ovidiu Drimba, *Istoria culturii și civilizației*, vol. IV, București, Editura Saeculum, 2002, p. 405-406)

1. Precizați, pe baza textului B, care era modul de organizare politică al societății arabe.
2. Pe baza căror criterii era ales conducătorul arabilor?
3. Argumentați, pe baza sursei date, necesitatea arabilor de a avea o conducere unitară.

C. „Muhammad sau Mahomed, marele întemeietor al religiei islamice, s-a născut la Mecca în luna aprilie a anului 569, provenind din tribul Koreiș, care stăpânea orașul Mecca. Ca și pe Iisus, tradiția îl prezintă sărac: la moartea mamei sale nu moștenește decât o sclavă, câteva oi și 5 cămile.

Mahomed și-a elaborat doctrina între 610-620, expunând-o oral în fața auditorilor săi. După moarte, expunerile sale, notate sau reținute de către discipolii săi, au fost adunate într-o carte, Coranul, care cuprinde învățăturile de bază ale islamului și este considerat drept cartea sfântă a musulmanilor.

Mahomed a fost izgonit din Mecca în anul 622 și s-a refugiat la Medina. Aflat în exil, el a unificat triburile arabe, apoi s-a întors la Mecca, care a devenit orașul sfânt al musulmanilor”.

(Ovidiu Drimba, *Istoria culturii și civilizației*, vol. IV, București, Editura Saeculum, 2002, p. 411)

1. Precizați, din sursa C, secolul în care Mahomed a fost izgonit din Mecca.
2. Menționați, din sursa dată, rolul lui Mahomed în reformarea societății arabe.
3. Identificați, pe baza sursei, o asemănare între Iisus și Mahomed.
4. Prezentați o consecință a cuceririi de către Mahomed a orașului Mecca.

D. „Musulmanii consideră că Dumnezeu a revelat în mod direct cuvântul Său către omenire prin Muhammad și alți profeti, printre care Adam, Avraam, Moise și Iisus. Baza credinței islamice se găsește în «două mărturii»: «Nu există Dumnezeu în afară de Dumnezeu; iar Muhammad este trimisul lui Dumnezeu».

Musulmanii consideră că principala înregistrare scrisă a revelației către omenire este Coranul, pe care îl consideră perfect, reprezentând revelația finală a lui Dumnezeu. «Potrivit Coranului, musulmanul este obligat să respecte următoarele porunci de bază ale islamului, cunoscute sub numele de cei cinci stâlpi ai înțelepciunii:

- recunoașterea divinității unice – Allah – al cărui profet este Muhammad;
- cultul rugăciunii canonice, comportând cele cinci prosternări zilnice: în zori, la amiază, după-amiază, la apusul soarelui și seara;
- zekeat-ul sau pomana legiuită, poate fi interpretată ca o reconvertire, într-un sens spiritual, a virtuților tradiționale de generozitate și ospitalitate practicate de Arabia păgână;
- postul, din zori până în amurg, din luna Ramadan;
- pelerinajul – hadj – obligatoriu la Mecca, ce devine, prin templul Caaba, centrul spiritual al lumii musulmane”. (Sursa: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Islam>)

1. Menționați, din sursa D, principiile Islamului.
2. Identificați două asemănări dintre religia creștină și cea islamică, pe baza perceptelor religiei musulmane, expuse în textul D.
3. Argumentați afirmația, din textul de mai sus, potrivit căreia musulmanii consideră că Iisus era doar un profet.

E. „Dinastia Abbasidă a însemnat o perioadă de mare strălucire, care însă a fost urmată, începând cu secolul al XI-lea, de o progresivă decadentă. Statul a devenit o monarhie orientală, centralizată, care nu mai funcționa eficient. De sub suveranitatea califului au ieșit mai multe formațiuni politice: califatele de Cordoba, Damasc și Cairo, pentru că abbasizii nu mai aveau mijloace militare de a controla un teritoriu atât de întins. Atacurile turcilor selgiucizi și, mai târziu, a mongolilor, conduși de Gînghis Han, au pus capăt acestei dinastii”.

(Ovidiu Drimba, *Istoria culturii și civilizației*, vol. IV, București, Editura Saeculum, 2002, p. 389-393)

1. Menționați, din sursa E, două cauze ale decăderii Califatului Arab.
2. Precizați, din sursa dată, popoarele care au adus sfârșitul Dinastiei Abbaside.
3. Formulați un punct de vedere referitor la faptul că statul arab a devenit o monarhie orientală.

## Fișa de lucru nr. 2

Competențe specifice vizate: 1.3. Formularea de opinii și argumente referitoare la un subiect istoric;  
3.1. Recunoașterea asemănărilor și diferențelor dintre sine și celălalt, dintre persoane, dintre grupuri.

### Citiți textul de mai jos și răspundeți apoi întrebărilor:

„Arma lor principală era entuziasmul, iar singura lor superioritate asupra adversarului era mobilitatea. Două lucruri care nu costau nimic. Succesele fulgerătoare ale expedițiilor militare arabe își găsesc o primă explicație în temperamentul arabilor impresionați de îndemnurile religioase formulate de Coran – care justifică acțiunile războinice ca fiind dictate de Allah, acordându-le deci un caracter sacru, de «război sfânt» (djihad). (...) Potrivit Coranului, războiul sfânt împotriva creștinilor era încurajat: «Când îi veți întâlni pe necredincioși, ucideți-i, masacrați-i, legați-i strâns pe captivi. Purtați un război cu cei care nu cred în Dumnezeu, nici în judecata din urmă».

(Ovidiu Drimba, *Istoria culturii și civilizației*, vol. IV, București, Editura Saeculum, 2002, p. 422-424)

1. Pe baza sursei date, precizați doi factori ai succesului militar al arabilor.
2. Identificați tipul de război despre care se vorbește în text.
3. Menționați două mijloace prin care se duce războiul.
4. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația că acest război are valențe contemporane.

### Fișa de lucru nr. 3

Competențe specifice vizate: 1.3. Formularea de opinii și argumente referitoare la un subiect istoric; 2.1. Recunoașterea unui context economic, social, politic, cultural, istoric.

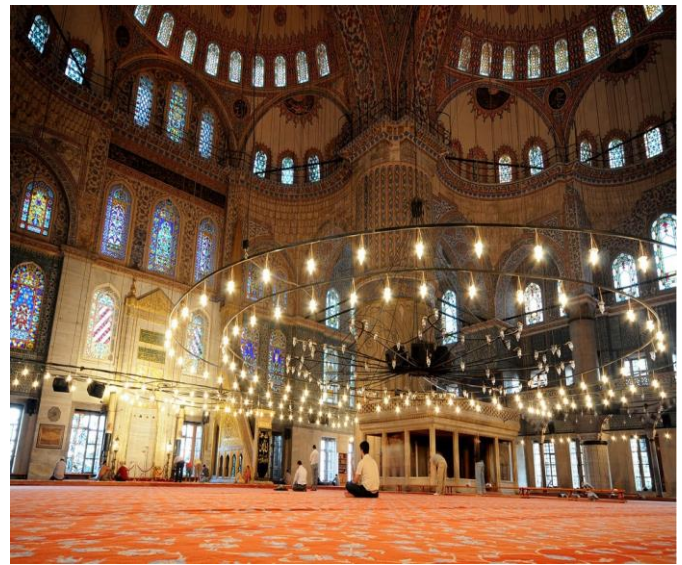
#### Citiți cu atenție sursele de mai jos:

A. „Musulmanii au fost vecini cu europenii, cu care au împărțit bazinul Mediteranei. O serie de țări devenite islamice făcuseră parte mult timp din Imperiul Roman și, asemenea Europei, aceste țări au cunoscut din îndepărtata vechime moștenirea culturală greco-romană și iudeo-creștină. Din punct de vedere cultural, rasial, religios chiar, musulmanii aveau mult mai multe lucruri în comun cu creștinismul europenilor decât cu civilizațiile mult mai îndepărtate în spațiu, din Asia și Africa”. (Bernard Lewis, *Istoria Orientului Mijlociu*)

B. „Lăsând deoparte respectul pe care îl aveau Mahomed și Abu Bakr pentru creștinism în general, (...) în primii ani ai cuceririi teritoriilor creștine, se remarcă ceva cu totul neobișnuit: musulmanii vin și se roagă în incinta aceleiași biserici, împreună cu creștinii, bineînțeles unii pentru Allah, alții pentru Dumnezeu. Pare ciudat, dar izvoarele atestă că aceasta este situația”. (Mehmet Ablay, *Arabii*)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Identificați, din sursa A, două elemente de unitate între lumea arabă și cea creștină.
2. Pe baza sursei B, explicați atitudinea cuceritorilor musulmani față de creștini.
3. Pe baza cunoștințelor anterioare și a imaginilor de mai jos, identificați două asemănări și două deosebiri între o biserică și o moschee, având în vedere structura arhitecturală exterioară și interiorul celor două lăcașuri de cult (modul de compartimentare, decorarea (pictura), elementele arhitecturale specifice cultului).



Moscheea Albastră din Istanbul. În imaginea din partea stângă: exteriorul moscheii, iar în imaginea din partea dreaptă este o secțiune a interiorului acesteia. (Sursa: <https://descoperalocuri.ro/atractii-turistice/moscheea-albastra-istanbul.html>)



Catedrala Arhiepiscopală Ortodoxă din Arad. În imaginea din partea stângă: vedere exterioară a catedralei, iar în imaginea din partea dreaptă este o secțiune a interiorului acesteia. (Surse: [https://ro.wikipedia.org/wiki/Catedrala\\_%E2%80%9ESf%C3%A2nta\\_Treime%E2%80%9D\\_din\\_Arad](https://ro.wikipedia.org/wiki/Catedrala_%E2%80%9ESf%C3%A2nta_Treime%E2%80%9D_din_Arad); <https://ro.pinterest.com/pin/697635798506422241/>)



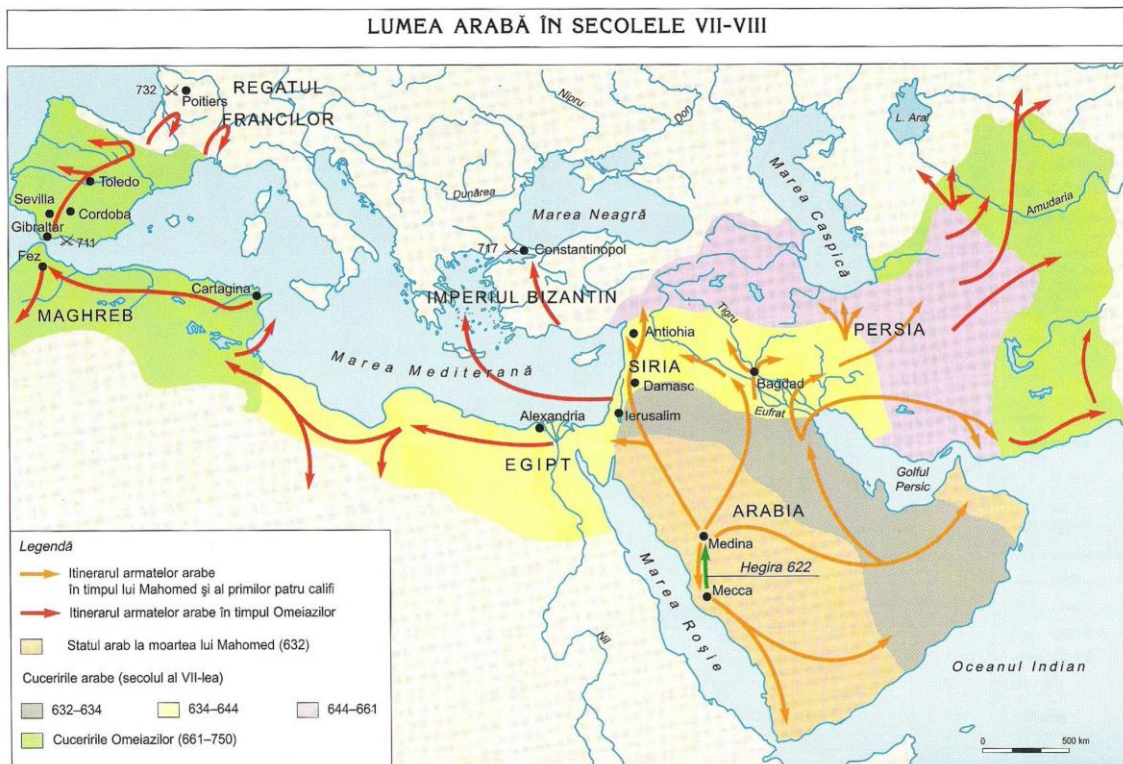
## Fișa de lucru nr. 4

Competența specifică vizată: 5.3. Utilizarea adecvată a coordonatelor temporale și spațiale relative la un subiect istoric.

Studiați hărțile de mai jos și răspundeți următoarelor cerințe:

### Harta A. Lumea arabă în secolele VII-VIII.

1. Identificați direcțiile expansiunii arabe până în secolul al VIII-lea.
2. Menționați teritoriile cucerite de arabi în Asia, Africa și Europa.
3. Delimitați zonele de contact dintre civilizația musulmană și cea europeană.



(Sursa: <https://sites.google.com/site/hartideistorie/clasa-a-ix-a/capitolul-10?tmpl=%2Fsystem%2Fapp%2Ftemplates%2Fprint%2F&showPrintDialog=1>)



## Harta B. Universul comercial islamic

1. Menționați teritoriile în care s-a extins islamul în timpul dinastiei Abbaside (sec. VIII-IX).
2. Identificați principalele rute comerciale care tranzitau lumea islamică.
3. Enumerați cele mai importante produse de schimb comercializate în lumea islamică a secolelor VIII-IX.



(Sursa: <https://sites.google.com/site/hartideistorie/clasa-a-ix-a/capitolul-10?tmpl=%2Fsystem%2Fapp%2Ftemplates%2Fprint%2F&showPrintDialog=1>)

## Bibliografie

1. Ablay, Mehmet, *Arabii*, Editura Științifică, București, 1968.
2. Drimba, Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, vol. IV, București, Editura Saeculum, 2002.
3. Dumitrescu, Nicoleta; Manea, Mihai; Bojică, Ovidiu Cătălin, *Istorie, Manual pentru clasa a IX-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2009.
4. Felezeu, Călin, *Metodica predării istoriei*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2003.
5. Lewis, Bernard, *Istoria Orientului Mijlociu. De la apariția creștinismului până în prezent*, Editura Polirom, Iași, 2014.
6. Manolescu, Radu; Costăchel, Valeria; Brezeanu, Stelian; Cazan, Florentina; Maxim, Mihai, *Istoria medie universală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980.
7. Roșu, Elisaveta (coordonator); Barta, Florentina; Bogdan, Ramona..., Lucian Ropa, *Portofoliul profesorului de istorie*, Oradea, Editura Didactica Militans – Casa Corpului Didactic Bihor, 2014.
8. Zainea, Ion, *Predarea și învățarea istoriei*, Asociația Cultural-Științifică Adsumus, Oradea, 2001.
9. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Islam>
10. [https://sites.google.com/site/hartideistorie/clasa-a-ix-a/capitolul\\_10](https://sites.google.com/site/hartideistorie/clasa-a-ix-a/capitolul_10)
11. <https://descoperalocuri.ro/attractii-turistice/moscheea-albastra-istanbul.html>
12. [https://ro.wikipedia.org/wiki/Catedrala\\_%E2%80%9ESf%C3%A2nta\\_Treime%E2%80%9D\\_din\\_Arad](https://ro.wikipedia.org/wiki/Catedrala_%E2%80%9ESf%C3%A2nta_Treime%E2%80%9D_din_Arad)
13. <https://ro.pinterest.com/pin/697635798506422241/>